

Arbeidsverdeling op het bedrijf

EXTRA MEDEWERKER, LOONWERKER OF...

De arbeidsproductiviteit is het afgelopen jaar alweer gestegen. Op een gemiddeld bedrijf worden per volwaardige arbeidskracht (VAK) drie koeien meer gemolken, op grotere bedrijven zelfs zeven, zo blijkt uit de cijfers van Alfa Accountants en Adviseurs. Een hogere arbeidsproductiviteit verlaagt de kostprijs. Maar wat als het werk de veehouder boven het hoofd groeit?

Wel of geen eigen machinepark?

Sommige ondernemers beschikken over behoorlijk wat machines, maar schakelen desondanks toch geregeld de loonwerker in. Dat is uiteraard ongunstig voor de mechanisatiekosten.

Foto: Twan Wiermans

Veel veehouders pakken die paar extra melkkoeien er gewoon eventjes bij, is de ervaring van Christien Ondersteijn, stafhoofd bedrijfskunde bij Alfa Accountants en Adviseurs in Wageningen. Als alles goed draait op het bedrijf, dan is die extra ronde in de melkstal vaak wel in te passen. Maar er zijn grenzen aan het aantal koeien. Als de tijd 'op' is, moet je wat: Werk uitbesteden aan de loonwerker? Of liever een medewerker aannemen voor een aantal uren in de week? Of het bedrijf automatiseren? Welke optie is bedrijfseconomisch het gunstigst?

Medewerker

Personeel is erg duur. Een fulltime arbeidskracht kost 40.000 à 50.000 euro per jaar. Dit bedrag moet je dus mimiaal aan resultaat draaien om de stap naar een medewerker financieel te kunnen verantwoorden. Het gemiddelde resultaat van een melkveebedrijf is de helft, dus een medewerker kan voor veruit de meeste melkveebedrijven nooit uit. Een medewerker inhuren voor een beperkt aantal uren per week, bijvoorbeeld voor het melken of een dagdeel, is een optie. Bedenk wel dat een medewerker 20 euro per uur kost, terwijl de gemiddelde ondernemer slechts 5 tot 10 euro per uur verdient. Grote bedrijven ontkomen volgens Ondersteijn niet aan personeel. Tot 120 koeien kunnen ondernemers die het werk handig weten te organiseren, het nog alleen af. Maar daarboven wordt dat lastig. Als extra arbeid nodig is, kiezen veel ondernemers voor 'een mannetje' dat weinig kost. Bijvoorbeeld een stagiair die na de stage nog een dag in de week blijft bijspringen. Of er wordt een medewerker gezocht via de bedrijfsverzorging (bijvoorbeeld STAP). "Op veel bedrijven werkt dit prima. Nadeel is dat de ondernemer niet vast kan rekenen op de medewerker of dat de kwaliteit van het werk niet altijd

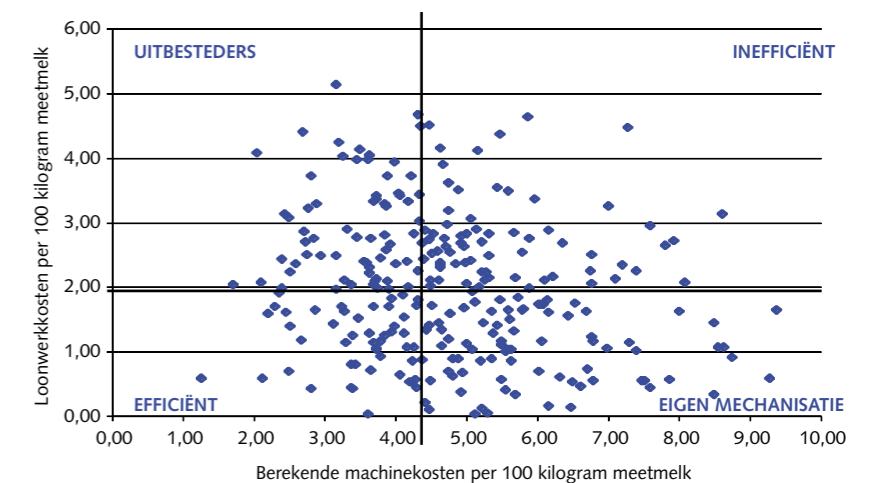
voldoende is", aldus Ondersteijn. Verder geldt uiteraard dat het aansturen van medewerkers wel bij de ondernemer moet passen.

De loonwerker

Een loonwerker inschakelen kan al gauw uit. De loonwerker kost relatief weinig en is een stuk goedkoper dan een medewerker. Bovendien beschikken zij over machines die de ondernemer nu niet zelf hoeft te kopen. "Zelf een dure machine aanschaffen voor werk dat je slechts enkele keren per jaar doet, kan eigenlijk nooit uit", zegt Ondersteijn. "Minder mechanisatie is uit kostprijs-oogpunt vrijwel altijd gunstiger, maar er is ook nog zoets als plezier in het landwerk." Plezier in het werk mag dus best iets kosten. Echter, ondernemers moeten wel een duidelijke keuze maken in welke werkzaamheden zij

Figuur 1. Loonwerk en machinekosten per 100 kilogram meetmelk.

(Bron: Alfa Accountants)

In de figuur zijn vier groepen bedrijven te herleiden:

Eigen mechanisatie: de gemiddeld kleine bedrijven.

Uitbesteders: gemiddeld grote en intensieve bedrijven.

Efficiënte bedrijven (lage loonwerk- en mechanisatiekosten): bedrijven die bewuste keuze maken in werkzaamheden die zij zelf doen, en werk dat wordt uitbesteed.

Inefficiënte bedrijven: hoge loonwerkkosten en hoge machinekosten.

zelf doen en welke zij uitbesteden aan de loonwerker. Nu blijkt uit de cijfers van Alfa Accountants dat ongeveer een kwart van de ondernemers inefficiënt omspringt met het landwerk (zie figuur 1, pagina 41). Deze ondernemers beschikken over een behoorlijk machinepark, maar desondanks schakelen zij toch geregeld de loonwerker in. Deze ondernemers gaan graag zelf het land op, maar als het gras gemaaid moet worden, hebben zij er geen tijd voor. Hoge mechanisatiekosten zijn dan het gevolg. “Zwalken kost altijd geld. Je moet consequente keuzes maken”, zegt Ondersteijn.

Uit de accountantscijfers blijkt dat met name veehouders met kleine bedrijven zelf het landwerk verrichten. Zij hebben de tijd om het zelf te doen. Grotere en intensievere bedrijven besteden het vaker uit.

Automatiseren

Wanneer de melk- of ligboxenstal te klein is geworden, is met nieuw- of verbouw een flinke efficiencyslag te maken. Hoewel techniek relatief duur is, kan ook met verdergaande automatisering (melkrobot, voerrobot) de arbeidsefficiency worden verhoogd.

“Maar ook in een op-en-top geautomatiseerd bedrijf is het onmogelijk om 200 koeien in je eentje te melken”, constateert Ondersteijn. Ook dan zal er vanaf zo'n 120 melkkoeien extra arbeid nodig zijn. “Ondernemers denken te gemak-

Extreme verschillen in arbeid

Twee veehouders hebben precies dezelfde melkstal, toch doet de een twee keer zo lang over het melken als de ander. En de een heeft een dagtaak aan 70 koeien, terwijl de ander 120 koeien manageert. Uit de cijfers van Alfa Accountant blijkt er geen relatie tussen bedrijfsomvang en kostprijs, als alleen naar de betaalde kosten wordt gekeken. Echter, als de eigen arbeid wordt meegeteld, dan springen grotere bedrijven er gunstiger uit. Zij gaan duidelijk efficiënter om met de eigen arbeid.

De bewerkingskosten (loonwerk, machines en werktuigen, (eigen) arbeid maken zo'n veertig procent uit van de kostprijs van melk. Ook hier weer grote verschillen: de bewerkingskosten variëren van 12 tot 38 euro per 100 kg meetmelk. Grotere bedrijven hebben per 100 kg meetmelk gemiddeld iets lagere bewerkingskosten dan gemiddelde bedrijven, respectievelijk € 17 om € 22 (zie figuur 2).

kelijk dat zij er met automatisering geen omkijken meer naar hebben. Dat is een groot misverstand. Ook dan zullen zij hun koeien stuk voor stuk in de gaten moeten houden om te zien of zij goed blijven presteren.” Uit de cijfers van de accountantsorganisatie blijkt dat het maximumaantal koeien per arbeidskracht gelijk is voor bedrijven mét en zonder melkrobot. Automatisering betekent veelal dat de veehouder andere werkzaamheden krijgt, niet dat hij minder werk krijgt. <

Figuur 2. Effect van de bedrijfsgrootte op de bewerkingskosten per 100 kg meetmelk.

(Bron: Alfa Accountants)

